

Гурочкіна В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства,
Університет державної фіскальної служби України

Кравченко Л.В.

аспірант,
Хмельницький національний університет

Hurochkina Viktoriya

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Kravchenko Liudmyla

Khmelnitsky National University

ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В ЕКОНОМІЦІ ЕМЕРДЖЕНТНОГО ТИПУ

У статті проаналізовано динаміку прибутковості промислових підприємств за останнє десятиліття, яким притаманний хвилеподібний характер. Проведено аналіз динаміки обсягів реалізованої промислової продукції за видами діяльності. Досліджено фінансові результати (прибуток/збиток) за видами підприємств промислової діяльності. Визначено особливості зростання та спаду чистого прибутку і проілюстровано його динаміку впродовж останніх десяти років. Зазначено причини у змінах динаміки прибутковості, які відчутно відобразилися на фінансово-економічних результатах діяльності промислових підприємств країни. Наведено шляхи запобігання значним показникам збитковості підприємств промисловості, де вкрай важливо імплементувати зарубіжний досвід щодо впровадження концесійних угод та нововведень маловідходних технологій, енергоефективності, ресурсозбереження із запровадженням замкнених циклів виробництва й нульових технологій.

Ключові слова: індекси промислової продукції, чистий прибуток, промисловість, інноваційна діяльність, емерджентна економіка, циркулярна економіка, замкнений цикл виробництва.

Постановка проблеми. Сьогодні промисловість є одним із базових стратегічних складників економіки країни. Сьогодні сучасний стан функціонування і розвитку промисловості України досить складний, оскільки зумовлений низкою певних проблем. Ураховуючи наявність колосального соціального та інтелектуального потенціалів (людський капітал та значно велике середовище попиту), низька конкурентоспроможність, імпортозалежність та експортна сировинорієнтованість, недостатність фінансових ресурсів та значні обсяги державного боргу тяжіють над механізмами розвитку промисловості як частини народного господарства. Тому визначення ролі промисловості в економіці України та основних її драйверів активізації емерджентних властивостей за умов нестабільності, що можуть суттєво поліпшити становище українських промислових виробників, украї важливе для забезпечення позитивних ефектів від емерджентного становища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню принципів та закономірностей динаміки розвитку промислових підприємств в економіці емерджентного типу приділено значну увагу вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких: М.П. Войнаренко,

В.М. Геєць, О.І. Гончар, Л.Л. Лазебник, В.В. Лук'янова, О.О. Коваленко, Н.В. Нікітченко, О.М. Менчинська, Н.А. Хрущ, О.О. Орлов та ін.

Формулювання цілей статті. Основним завданням статті є проведення дослідження принципів та закономірностей динаміки розвитку промислових підприємств в економіці емерджентного типу.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи обсяги фінансового забезпечення процесів розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці, слід звернути увагу на стабільність національної валюти та індекси промислової продукції. Так, згідно з даними Національного банку України, динаміка змін курсу свідчить про поступове знецінення національної валюти: курс гривні до долара США у 2020 р. становив 23,68 грн., порівняно з 2007 р. (5,05 грн.) це на 18,1862 грн. більше, тобто у 3,6 рази (360%) [1].

Показникам динаміці індексів інфляції притаманні постійні коливання, один раз у 2012 р. спостерігалася в Україні дефляція у розмірі 99,8%, для якої характерні зниження цін на товари й послуги та зниження ділової активності. Проте значна інфляція відслідковується за 2015 р. у розмірі 143,3%, за цей період значного

впливу на промисловість не відбулося. Проте у 2016 р. змінилась тенденція індексу промислового виробництва, який становив 103,1%, коли всі попередні роки був меншим за порогове значення. Станом на 2020 р. внаслідок погіршення результатів у промисловості відбулося падіння індексу промислової продукції до 9% та становить 91,6% до попереднього 2019 р. Беззаперечно, знецінення національної валюти є одним із чинників впливу на індекс інвестиційної привабливості, оскільки український трудовий потенціал став більше ніж у три рази «дешевше», або доступнішим іноземному інвестору. Проте за таких умов нівелюються економічні інтереси українського суспільства.

Досліджуючи фінансові та інтеграційні механізми розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці, виникає необхідність розглянути індекси промислової продукції за видами діяльності, що представлено на рис. 1. За даними Державної служби статистики України, у 2014–2019 рр. були зафіксовані коливання індексів промислової продукції за видами діяльності, у 2016–2018 рр. спостерігалася позитивна тенденція зростання показників, а в 2019 р. відбулося зниження індексу обсягів, які становлять 99,5%, відповідно, зменшуються обсяги виробництва промислової продукції, що є негативним. На рис. 2 проілюстровано обсяги реалізованої промислової продукції за видами діяльності. За результатами побудови гістограми слід зазначити, що до 2018 р. показники мали наростаючу динаміку, проте в 2019 р. обсяги реалізації уповільнилися та показали зменшення на 27 775,3 млн грн.

Реалізація промислового потенціалу України починаючи з 2014 р. мала позитивну наростаючу динаміку, проте в 2019 р. показала спад: динаміка уповільнилася на 1,1% порівняно з показником 2018 р.

Основними причинами зменшення обсягів реалізованої промислової продукції або фактично реалізації промислового потенціалу України, крім постійно зростаючої конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках та неконкурентоспроможність інноваційного потенціалу промислового виробника, яка пов'язана з недостатністю фінансового забезпечення інноваційної діяльності, є труднощі кредитування та слабкі можливості залучення іноземних інвестицій, що пов'язано зі змінами влади в країні та подекуди з політичною нестабільністю.

Уперше за всю історію становлення незалежної Української держави у 2018 р. обрано «монобільшість», що увійшла до Верховної Ради. Такі зміни мали свої позитивні та негативні боки, враховуючи, що більшість народних депутатів не мала достатнього досвіду в управлінні державними фінансами, поливно-енергетичним комплексом, науковою, медичною та іншими сферами функціонування країни.

Перед вітчизняними підприємствами досить гостро стоїть питання пошуку нових ідей і дієвих методів управління та залучення інвестицій, або диверсифікація фінансових ризиків [3, с. 52]. Низький рівень конкурентоспроможності інноваційного потенціалу промислового виробництва починається зі значних збитків минулих періодів ділових партнерів з інших видів діяльності національної економіки, оскільки

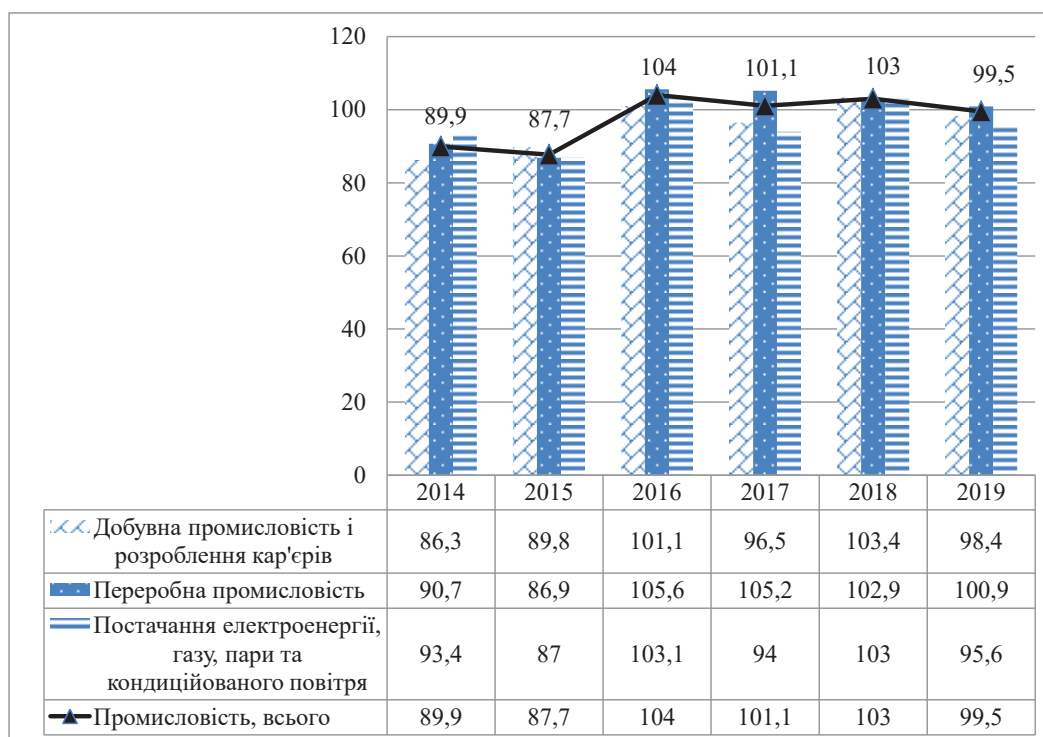
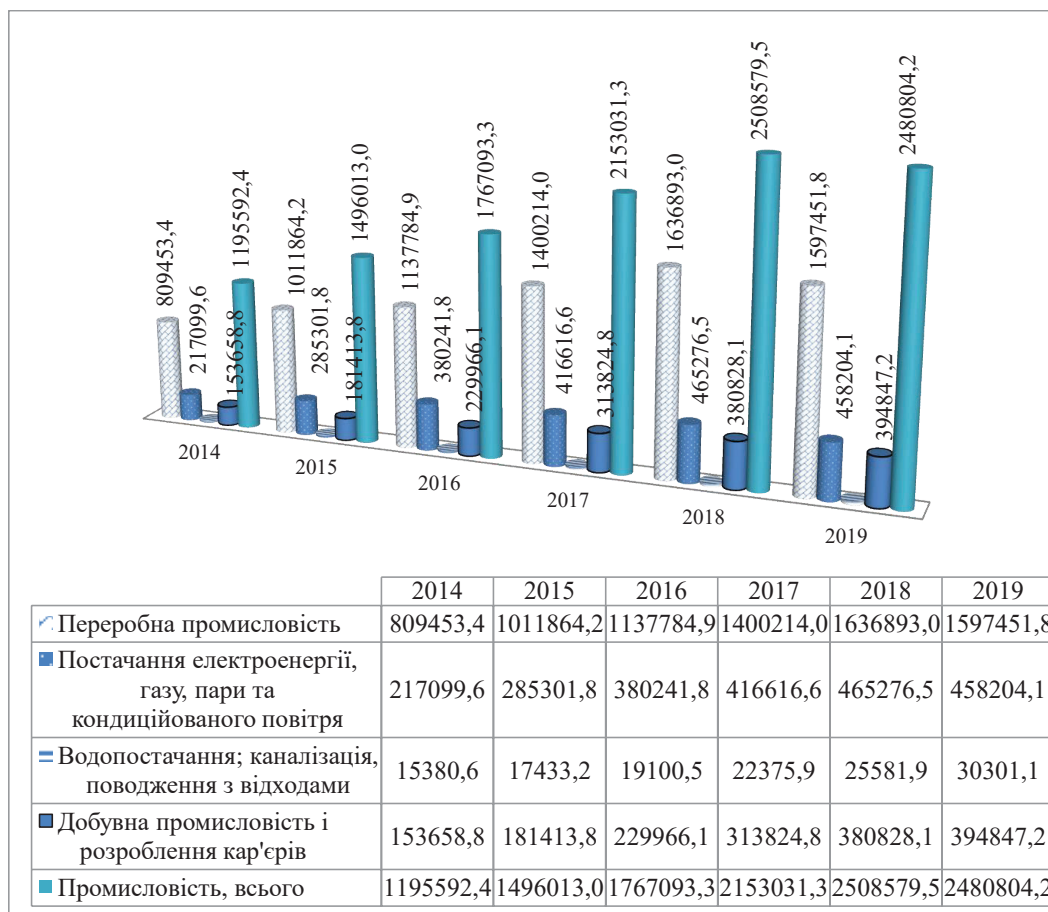

Рис. 1. Індекси промислової продукції за видами діяльності, % до попереднього року, 2014–2019 рр.

Джерело: сформовано автором за даними [6]

Рис. 2. Обсяги реалізованої промислової продукції за видами діяльності за 2014–2019 рр. (млн грн, без ПДВ та акцизу)

Джерело: сформовано автором за даними [7]

промисловість одна з перших галузей формує ланцюги створення доданої вартості та нерозривно пов'язана з інтеграційними бізнес-процесами.

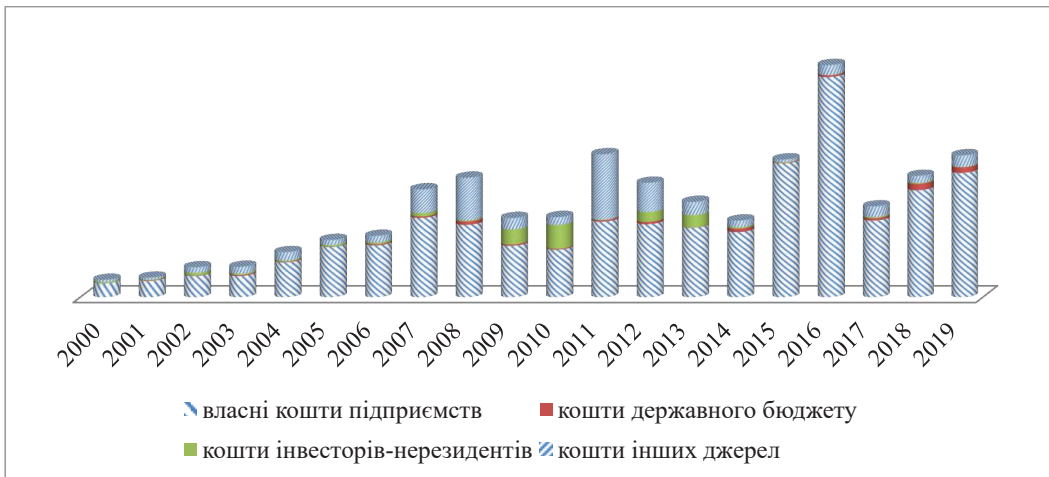
За даними Державної служби статистики України, кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації, постійно змінюється, рекордний показник – 16,6% у 2016 р., у 2017 р. відбулося зменшення до 14,3%, а в 2018 р. – 15,6%, найменшим є 2005 р. Тому основними причинами українських невдач промисловості все ж таки залишаються невідповідність інноваційного потенціалу українського промислового виробника світовим стандартам та стабільно низька частка інноваційно активних підприємств поряд зі значними борговими навантаженнями як на державний бюджет, так і на промислові виробництва. Розглянемо джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств.

Фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств сьогодні відбувається здебільшого завдяки власним коштам підприємств та організацій (рис. 3).

Витрати на впровадження інноваційної діяльності промислових підприємств України стрімко зросли у 2016 р. та становили рекордну суму – 23 229,5 млн грн, що майже вдвічі більше, ніж у 2018 р., – 12 180,1 млн грн. Це й дало рекордний показник результатів упровадження іннова-

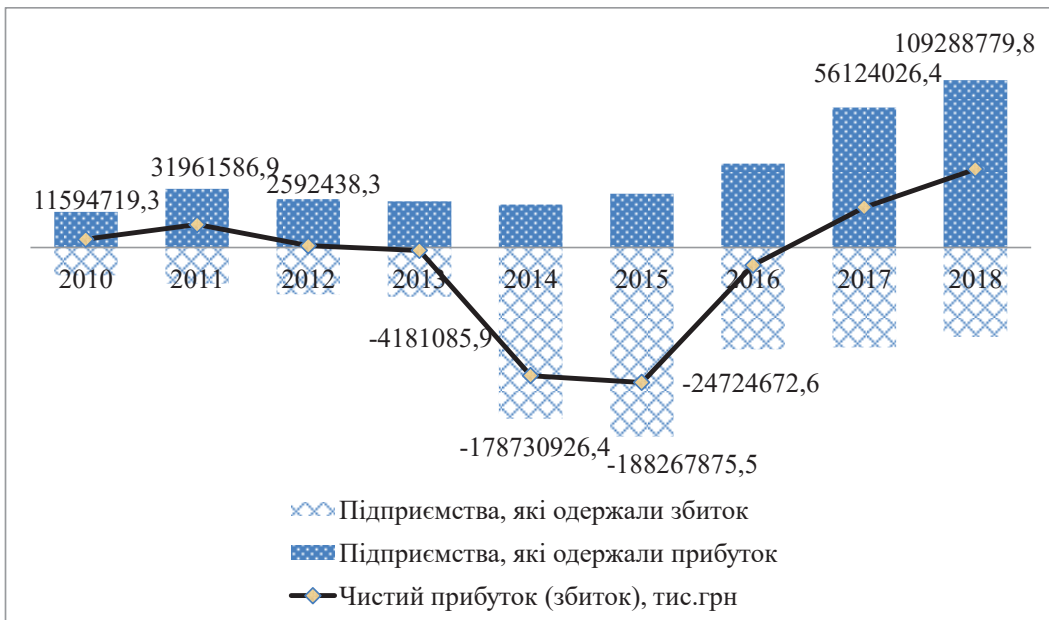
ційних технологій та інновацій у розмірі 16,6% у 2016 р., впроваджено нових технологічних процесів 3 489 од. [10]. Найбільша частина в структурі фінансування належить коштам із власних джерел промислових підприємств, на другому місці інші джерела фінансування, а лише потім державний бюджет та інвестори-нерезиденти. Найбільша сума коштів, що була виділена з державного бюджету, здійснена у 2018 р. та становила 639,1 млн грн, у 2019 р. – 556,5 млн грн. Слід відзначити, що змінилася тенденція фінансування української промисловості від інвесторів-нерезидентів у 2014 р., відбулося стрімке скорочення іноземної підтримки наших інновацій.

Слід визнати, що, крім недостатності фінансового забезпечення та морально й фізично застарілого обладнання (на 70%), національна промислова продукція не в повному обсязі відповідає вимогам світового ринку, а саме якості, екологічним характеристикам та рівню ресурсозатратності (матеріало- та енергоресурсів), що негативно впливає на прибутковість промислових підприємств. Передумовою виникнення таких проблем є недостатня інноваційна активність промислових підприємств. Низький рівень упровадження нововведень та інновацій, не забезпечуються маловідходні технології, енергоефективні та ресурсозберігаючі, не впро-

Рис. 3. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, 2000–2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

Рис. 4. Чистий прибуток промислових підприємств за 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [5]

ваджуються замкнений виробничий цикл та нульові технології виробництва. Кількість промислових підприємств в Україні, що впроваджують інновації, за досліджуваний період постійно коливається, рекордний показник становить 16,6% у 2013 р., у 2017 р. відбулося зменшення показника – 14,3%, у 2018 р. – 15,6%. Відбувається постійне коливання, проте не відзначається вагомого збільшення. Показник кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств також зростає: у 2016 р. – 18,9%, а потім знову відбувається зменшення до 16,4% у 2018 р.

Показники кількості інноваційно активних підприємств України, які намагаються використовувати інноваційну модель розвитку, на жаль, є стабільно

невисокими. Попри те що в Україні достатня кількість наукових кадрів та відповідного потенціалу, не вистачає досвіду зі створення та впровадження інноваційного продукту. Причинами негативної динаміки стратегічно важливих для державного регулювання показників є недостатність державної підтримки інноваційної активності промислових підприємств та організацій, підприємницьких структур, що видно на рис. 3. Тому вкрай важливо для створення умов інноваційного розвитку забезпечення дієвого механізму державної підтримки та ефективного державного регулювання інноваційної діяльності промислових підприємств.

Чистий прибуток промислових підприємств за 2010–2018 рр. має нестабільну динаміку (рис. 4).

Так, за офіційними статистичними показниками спостерігаємо після значної збитковості у 2014 р. (-178 730 026,4 тис грн), 2015 р. (-188 267 875,5 тис грн), 2016 р. (-24 724 672,6 тис грн) стрімке поліпшення показників прибутковості промислових підприємств у 2017 р. (56 124 026,4 тис грн) та 2018 р. (109 288 779,8 тис грн). У даному разі припускаємо присутність емерджентних властивостей промислових підприємств України, оскільки значна хвилеподібна динаміка розвитку чистого прибутку свідчить про емерджентний розвиток, якому притаманний великий інтервал за недостатності фінансування та неконкурентоспроможної промислової продукції.

Емерджентний стан системи оцінюється як сукупність властивостей, якими вона може володіти тільки за умови інтеграції визначених компонентів та їх взаємодії між собою. Характерною особливістю цієї системи є активність її елементів (фінансова, інноваційна, інтеграційна, соціальна, екологічна тощо) [2, с. 67]. Значну увагу приділено моделюванню емерджентних властивостей економічної системи в контексті інноваційної політики та їх прояву в складних структурах [8; 9].

Важко одразу знайти логічне пояснення, та це свідчить про певну ірраціональність в управлінні, оскільки за зменшення обсягів реалізації та фінансування зростає чистий прибуток промислових підприємств у 2017–2018 рр. У даному разі виникає необхідність формування гіпотези про наявність емерджентних властивостей та доцільність визначення причинно-наслідкових зв'язків із перевищуючими гранично допустимими пороговими значеннями сталого коливання економічної динаміки розвитку промислових підприємств.

Структурний склад промисловості України складається з переробної, добувної промисловості, роз-

роблення кар'єрів, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання, каналізації, поводження з відходами. Чистий прибуток підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів за період 2010–2018 рр. мав стрибкоподібний характер (рис. 5). Значне погіршення ситуації у 2014 р. та 2015 р. пов'язано в першу чергу зі зміною кон'юнктури ринку промислової продукції; відбулася зміна цільової спрямованості промислових виробників на забезпечення інтересів європейських та азійських виробництв, створюючи нові промислові ланцюги доданої вартості.

На початковому етапі військової агресії на Сході України промисловість знаходилася у режимі значної турбулентності. Урядом країни прийнято логічне рішення щодо розірвання торгово-економічних зв'язків із Росією, це відчутно відобразилося на фінансово-економічних результатах діяльності промислових підприємств.

У 2015 р. показник чистого прибутку з від'ємного значення у розмірі -23 124 932 тис грн змінився на 18 028 521,8 тис грн у 2016 р. Абсолютна сума відхилення показника 2016 р. порівняно з 2015 р. становила 41 153 454 тис грн (177,96%), а в 2017 р. порівняно з 2016 р. – 41 824 272 тис грн, або 231,98% приросту. З метою відновлення прибуткової діяльності промислових підприємств поступово починає налагоджуватися новий комплекс бізнес-зв'язків щодо взаємодії з новими партнерами й опановуються нові ринки реалізації промислової продукції.

Чистий прибуток підприємств переробної промисловості має вкрай схожий темп розвитку, за період 2010–2018 рр. динаміка має стрибкоподібний характер (рис. 6).

Рис. 5. Чистий прибуток підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів за 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [5]

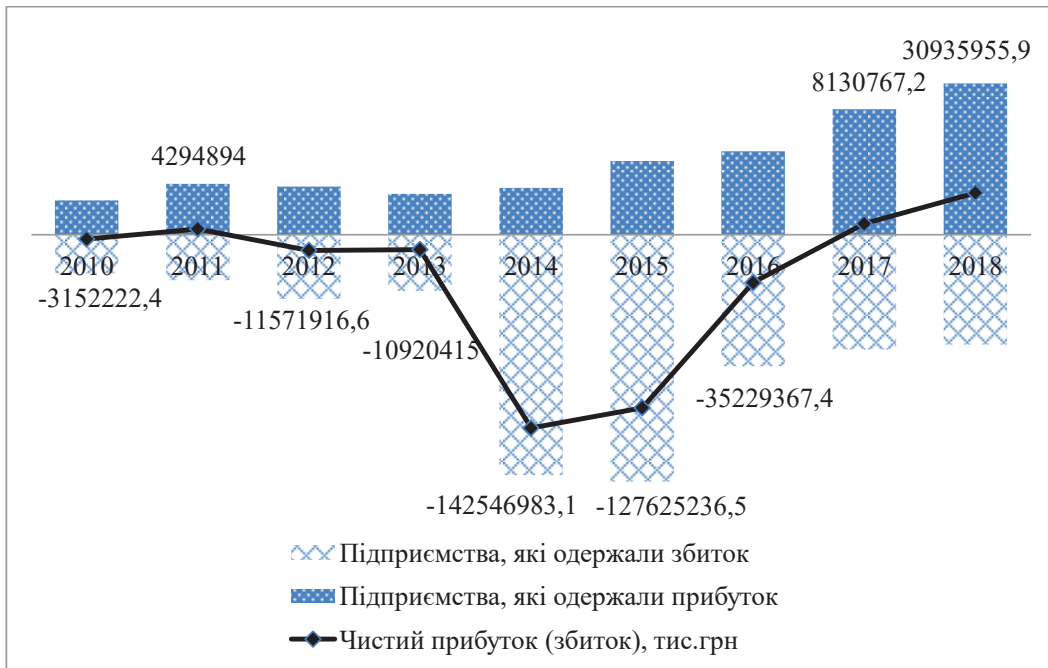

Рис. 6. Чистий прибуток підприємств переробної промисловості за 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [6]

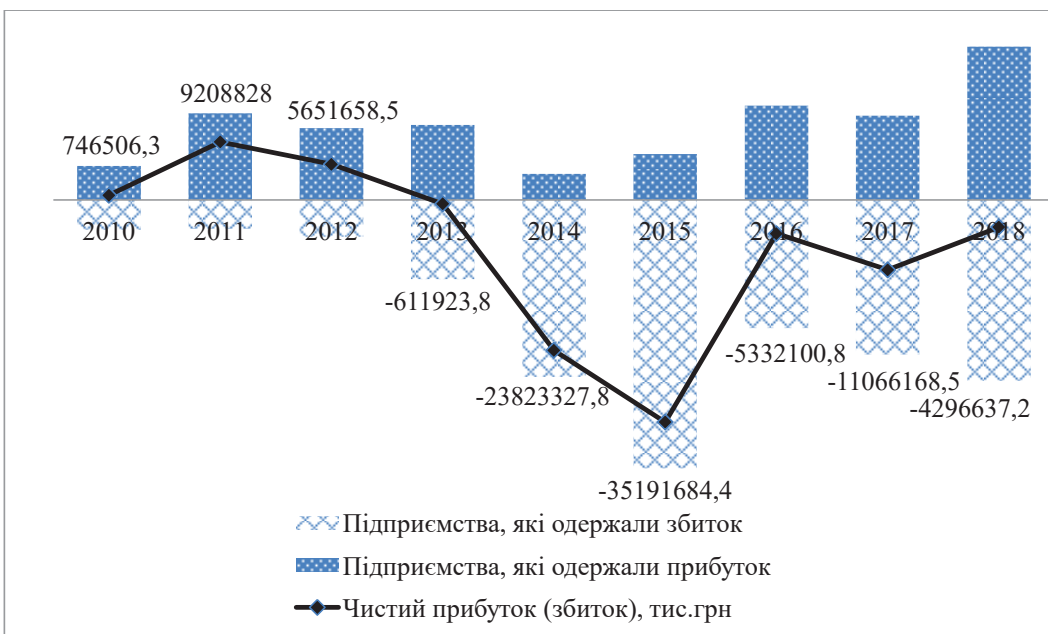

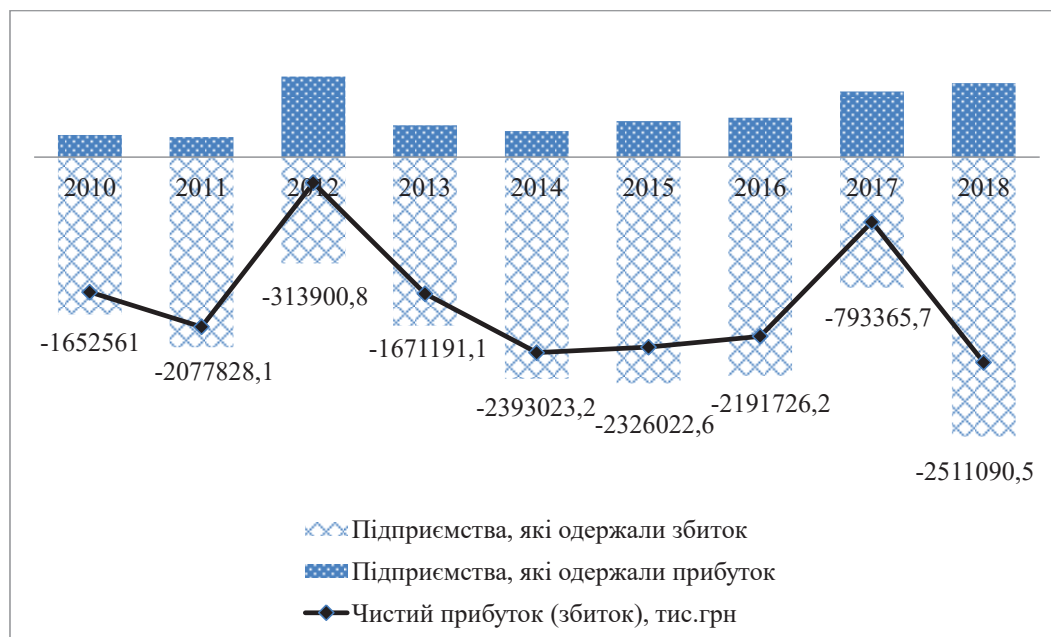
Рис. 7. Чистий прибуток підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря за 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [5]

У добувній промисловості така стратегія легко досягається, оскільки продукція галузі – це корисні копалини: вугілля, газ, руди, камінь, пісок, глина. Вони мають стабільний попит не лише на внутрішньому ринку, а й на зовнішньому. Найбільш затребуваними сьогодні стають корисні копалини, що добуваються як відкритим, так і підземним методом, такі як гіпс, ангідрит і вапняк. Проте на відміну від добувної переробна промисловість

для забезпечення прибутковості має забезпечувати конкурентоспроможність продукції, товарів та послуг, при цьому посилюючи свій економічний потенціал глибокою переробкою для концентрації доданої вартості.

Чистий прибуток підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря за 2010–2018 рр. (рис. 7) та підприємств водопостачання, каналізації, поводження з відходами за 2010–2018 рр.

Рис. 8. Чистий прибуток підприємств водопостачання, каналізації, поводження з відходами за 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [5]

(рис. 8) не відновився після кризового періоду й залишається від'ємним, більшість підприємств підгалузі залишається збитковою.

Найбільша частка збиткових підприємств промисловості залишається за підприємствами водопостачання, каналізації, поводження з відходами. Тому з метою посилення прибутковості та підвищення економічної ефективності актуальною для промисловості України є концепція циркулярної економіки та нульового виробництва. В основі концепції циркулярної економіки, або замкнутого циклу виробництва, лежить вторинна переробка будь-якого товару з поводженням життєвого циклу. До основних методів її впровадження входять повторне використання, модернізація, відновлення, рециклінг та редизайн, що дає можливість забезпечити посилення потенціалу конкурентоспроможності.

Сьогодні впровадження концепції циркулярної економіки має незначні успіхи, проте це єдиний шлях для стабілізації прибутковості, адже значна кількість

підприємств промисловості залишається збитковою й потребує дотацій.

Висновки. Отже, за останнє десятиліття прибутковості промислових підприємств притаманний хвилеподібний характер. Упродовж останніх двох років чистий прибуток почав зростати за рахунок добувної промисловості і розроблення кар'єрів, дещо надолужує переробна промисловість, проте інші види промислової діяльності залишаються збитковими, що вкрай негативно впливає на розвиток промисловості у цілому. Відчутно відобразилися на фінансово-економічних результатах діяльності промислових підприємств зміни в зовнішньоекономічній діяльності країни. Для запобігання значним показникам збитковості підприємств промисловості вкрай важливо імплементувати зарубіжний досвід щодо впровадження концесійних угод та нововведень маловідходних технологій, енергоефективності, ресурсозбереження із запровадженням замкнених циклів виробництва і нульових технологій.

Список літератури:

1. Архів курсів НБУ. URL : <http://index.minfin.com.ua/arch/?nbu&2014-11-28> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Гурочкіна В.В. Емерджентність – феномен складних економічних систем. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 6. С. 63–71. DOI : 10.31891/2307-5740-2019-276-6-63-71. URL : http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4397/3/4230_IR.pdf (дата звернення: 10.01.2020).
3. Гурочкіна В.В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 5(21). С. 51–57. URL : <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf> (дата звернення: 10.02.2020).
4. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2020).
5. Економічна статистика. Національні рахунки / Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2020).
6. Індекс промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/arh_ipp_vdm_u.html (дата звернення: 10.03.2020).

7. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/orp/orp_u/arh_orp_u.html (дата звернення: 10.03.2020).
8. Lazebnyk L., Nykytchenko N., Hurochkina V., Kravchenko L. Modeling of Functional Dependence Emergent Qualities of Economic Systems. Proceedings of the 6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). (Khmelnitskyi, Ukraine, September, 2019). Atlantis Press. Volume 95. URL : <https://www.atlantis-press.com/proceedings/smtesm-19/125917656>. DOI : <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.48https://dx.doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.32> (дата звернення: 10.02.2020).
9. Voynarenko M., Hurochkina V., Kovalenko O., Menchynska O. Modeling the impact of innovation policy on the level of development and economic security of the country. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019). (Ivano-Frankivsk, Polyanytsia village (TC Bukovel), Ukraine, October 24-25, 2019). URL : <https://www.atlantis-press.com/proceedings/mdsmes-19/125919241>. DOI : <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.64> (дата звернення: 10.02.2020).
10. Впровадження інновацій на промислових підприємствах. Економічна статистика / Наука, технології та інновації. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2020).

References:

1. Arxiv kursiv NBU [Archive of NBU courses]. Available at: <http://index.minfin.com.ua/arch/?nbu&2014-11-28> (accessed 10.03.2020).
2. Hurochkina, V.V. (2019). Emerdzhentnist – fenomen skladnykh ekonomichnykh system. [Emergence -the phenomenon of complex economic systems] *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 6, pp. 63-71. DOI: 10.31891/2307-5740-2019-276-6-63-71 Available at: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4397/3/4230_IR.pdf (accessed 10.01.2020).
3. Hurochkina V.V. (2015) Innovatsiyni potentsial pidpriemstva: sutnist ta systema zakhystu. [Enterprise innovation potential: essence and system of protection]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovyi zhurnal*, no. 5 (21), pp. 51-57: Available at: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf> (accessed 10.02.2020).
4. Dzherela finansuvannya innovatsiynoi diyal'nosti promyslovykh pidpriemstv. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 10.03.2020).
5. Ekonomichna statystyka. Natsional'ni rakhunky. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Available at: [http://www.ukrstat.gov.ua/\(data_zvernennia:10.03.2020\)](http://www.ukrstat.gov.ua/(data_zvernennia:10.03.2020)).
6. Indeks promyslovyoi produktsiyi za vydamy diyal'nosti ta osnovnymy promyslovy my hrupamy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/arh_ipp_vdm_u.html (accessed 10.03.2020).
7. Obsyah realizovanoi promyslovyoi produktsiyi za vydamy diyal'nosti. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/orp/orp_u/arh_orp_u.html (accessed 10.03.2020).
8. Lazebnyk L., Nykytchenko N., Hurochkina V., Kravchenko L. (2019) Modeling of Functional Dependence Emergent Qualities of Economic Systems. Proceedings of the 6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). (Khmelnitskyi, Ukraine, September,). Atlantis Press. Volume 95. DOI: <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.48https://dx.doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.32>. Available at: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/smtesm-19/125917656> (accessed 10.02.2020).
9. Voynarenko M., Hurochkina V., Kovalenko O., Menchynska O. (2019) Modeling the impact of innovation policy on the level of development and economic security of the country. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019). (Ivano-Frankivsk, Polyanytsia village (TC Bukovel), Ukraine, October 24-25). Atlantis Press. DOI: <https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.64>. Available at: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/mdsmes-19/125919241> (accessed 10.02.2020).
10. Vprovadzhennia innovatsii na promyslovykh pidpriemstvakh. Ekonomichna statystyka [Vprovadzhennia innovatsii na promyslovykh pidpriemstvakh]. *Nauka, tekhnolohii ta innovatsii*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data_zvernennia:10.03.2020).

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В ЭКОНОМИКЕ ЭМЕРДЖЕНТНОГО ТИПА

В статье проанализирована динамика доходности промышленных предприятий за последнее десятилетие, которым присущий волнообразный характер. Проведен анализ динамики объемов реализованной промышленной продукции по видам деятельности. Исследованы финансовые результаты (прибыль/убыток) по видам предприятий промышленной деятельности. Определены особенности роста и спада чистой прибыли и проиллюстрирована его динамика в течение последних десяти лет. Указаны причины в изменениях динамики доходности, которые оцутимо отразились на финансово-экономических результатах деятельности промышленных предприятий страны. Приведены пути предотвращения значительных показателей убыточности предприятий промышленности, где крайне важно имплементировать зарубежный опыт по внедрению концессионных соглашений и нововведений малоотходных технологий, энергоэффективности, ресурсосбережения с введением замкнутых циклов производства и нулевых технологий.

Ключевые слова: *индексы промышленной продукции, чистая прибыль, промышленность, инновационная деятельность, эмерджентная экономика, циркулярная экономика, замкнутый цикл производства.*

ECONOMIC DYNAMICS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES DEVELOPMENT IN THE ECONOMY OF THE EMERGING TYPE

The article examines the prerequisites for financial support of industrial development in the emerging economy and the stability of the national currency. It is noted that the dynamics of inflation indices are characterized by constant fluctuations, and industrial production indices are lower than the threshold values. Indices of industrial production by types of activity are considered. The dynamics of profitability of industrial enterprises over the last decade, which is characterized by a wavy nature, is analyzed. The analysis of dynamics of volumes of the realized industrial production on kinds of activity is carried out. It is determined that the low level of competitiveness of the innovative potential of industrial production begins with significant losses of previous business partners from other activities of the national economy, as industry is one of the first industries to form value chains and is inextricably linked with integration business processes. The dynamics of indicators of financing of innovative activity of industrial enterprises is analyzed, and it is noted that today it remains in a larger volume – own funds of enterprises and organizations. The main reason for Ukraine's industrial failures remains the inconsistency of the innovative potential of Ukrainian industrial producers with world standards and the consistently low share of innovative enterprises, along with significant debt burdens on both the state budget and industrial production. The financial results (profit / loss) by types of industrial enterprises are studied. The peculiarities of growth and decline of net profit are determined and its dynamics during the last ten years is illustrated. The reasons for changes in the dynamics of profitability, which significantly affected the financial and economic performance of industrial enterprises in the country. Ways to prevent significant indicators of unprofitability of industrial enterprises, where it is extremely important to implement foreign experience in the implementation of concession agreements, and innovations of low-waste technologies, energy efficiency, resource conservation, with the introduction of closed production cycles and zero technologies.

Key words: indices of industrial production, net profit, industry, innovation, emergence economy, circular economy, closed production cycle.

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-22>

УДК 331.1:631.11

Дюк А.А.

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький національний аграрний університет

Diuk Anna

Vinnytsia National Agrarian University

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ОЦІНКИ

У статті розглянуто теоретико-методичні характеристики наукового позиціонування соціально-економічної результативності сільськогосподарського підприємництва. Запропоновано науково обґрунтований підхід до визначення соціально-економічної результативності та засади відмінностей від поняття соціально-економічної ефективності підприємницького господарювання. Охарактеризовано зв'язок діяльності у сільськогосподарському підприємстві із розвитком сільських територій, зазначено про регіональну специфіку значущості агробізнесу для села, формування продовольчої безпеки. Доведено сутність підприємництва як соціального та економічного явища, що забезпечує соціально-економічну результативність. Проаналізовано зв'язок структури сільськогосподарського виробництва, регіональні особливості за часткою валової продукції як базового індикатора соціально-економічної результативності підприємництва. Окреслено перспективність подальшого дослідження підприємництва з представленням усе більшої значущості галузі в умовах економічної невизначеності.

Ключові слова: підприємництво, сільськогосподарське підприємництво, соціально-економічна результативність, господарювання, продуктивність, регіональний розвиток.

Постановка проблеми. Розвиток регіональних соціально-економічних систем в Україні, розбудова їхньої перспективи нерозривно пов'язані з сільськогос-

подарським підприємництвом. Так склалося історично, що фізична спроможність більшості українських сіл досягти прийнятного рівня добробуту залежить від